

Господства које сте прописали и мени саопштили Вашим писмом од 4 текућег у погледу особе мени добро познатог конта Јована Војновића, одликованог насловом руског потпуковника и генералног конзула у Архипелагу, који је укрцан са својом пратњом на тартани капетана Франћеска ди Папа Теокани из Идре (?) и долази из Трста.

Док Вам изражавам своје потпуно задовољство препоручујем Вам да и даље наставите употребом Ваше опрезности, да би иста била потпуно успјешна и усрдно Вам љубим руке.

Котор, 6 септембар 1782

Даниел Барбаро, ванредни провидур⁴

Петар Д. Шеровић

ЈЕДАН ДОКУМЕНАТ О ЦРНОГОРСКО-ТУРСКОМ РАТУ 1756 Г.

Још 1901 године Карло Малагола објавио је један рад о турском походу на Црну Гору 1756 године.¹ У том раду Малагола је у цјелини објавио један докуменат на италијанском језику. То је један опширан извјештај о турско-црногорском рату 1756 године, који је сачуван само у италијанском преводу. На документу стоји да је писан у Црној Гори 28 јануара и да је примљен у Риједи 28 фебруара исте године.

Јован Томић у својој студији „Турски поход на Црну Гору 1756 године“, рађеној на основу савремене изворне грађе из Државног архива у Венецији, узгредно је набацио неколике тврдње о документу, напомињући да ће касније подробније говорити о овом извјештају, који је окарактерисао као претечу „првим списима из XIX столећа који стварају заблуду у историографији Црне Горе о турском походу 1756 год. Он није писан на Цетињу него на Сењској Риједи, где се у оно доба бавио митрополит Василије Петровић“.² Дакле, Томић мало увијено али сасвим одлучно тврди да је докуменат писао Василије Петровић са одређеним циљем. По Томићу докуменат као историски извор „долази у групу извјештаја митрополита Василија Петровића и његове Историје о Црној Гори, где је свакоме појединачноме факту, и тачноме и измишљеноме, дато обележје којим ће се постићи једна у напред постављена и срачуната сврха“.³ Као што се види из наведених ставова, Томић јасно и недвосмислено тврди да је извјештај о турско-црногорском рату 1756 писао владика Василије Петровић са

¹ Carlo Malagola, *La guerra fra la Turchia ed il Montenegro nel 1756*, Bologna 1901, стр. 27—34.

² Глас, с. 322 у нап. 156.

одређеним политичким циљем, и да је тај докуменат почетком XIX вијека утицао на стварање „заблуде“ о турском походу на Црну Гору 1756 године. Иначе, Томић не спори да се докуменат „истиче опширношћу и многим подробностима“.⁴ Томић је у своме раду навео неколике чињенице из документа, узимајући их као сасвим тачне.⁵ Али исто тако Томић је упоредио неколике чињенице из извјештаја са савременим млетачким подацима и закључио да наведене чињенице у извјештају нијесу тачне и да су „догађаји текли и завршили се знатно друкчије“.⁶

Ако се наведене чињенице у извјештају не слажу са савременим млетачким документима — то не значи да су потпуно измишљене. Прије свега, то је једини савремени домаћи докуменат који је сачуван, истина не у оригиналу, него у преводу. Баш због тога што је домаћи извор, потребно му је обратити извјесну пажњу. По признању самога Томића, тај докуменат је одиграо велику улогу у стварању „заблуде“ о турско-црногорском рату 1756 године. Чешће пута за потомство историја није оно што је уствари било, него оно што они мисле о протеклом догађају. Чак и са тога становишта докуменат би имао извјестан значај.

Пошто је, то једини сачувани домаћи савремени докуменат о турском походу на Црну Гору 1756 године, сматрам да га је потребно објавити у преводу. У италијанском тексту нека имена личности као и географски називи су непоуздани или нетачни. Ми смо то оставили као што је у италијанском тексту, јер тиме се пружа могућност свакоме да сам проналази најбоље рјешење у убицирању мјеста и идентификовању личности.

На крају остаје да се постави питање ауторства документа. Ако се узму у обзир све чињенице у документу, од писмености до композиције, мора се закључити да је извјештај писао неко ко је имао ширу културу. То би највише упућивало на закључак да је извјештај писао владика Василије Петровић, али са сигурношћу то се не може доказати. У сваком случају извјештај је писао човјек који је био добро упознат са догађајима. Богатство појединости и детаља изнијетих у документу заслужују посебну пажњу. Из свих тих разлога сматрам да је корисно објавити овај наш домаћи извор о једном значајном догађају из историје Црне Горе.

³ Исто, с. 322.

⁴ Исто, с. 322.

⁵ Исто, с. 320—321.

⁶ Исто, с. 322—325.